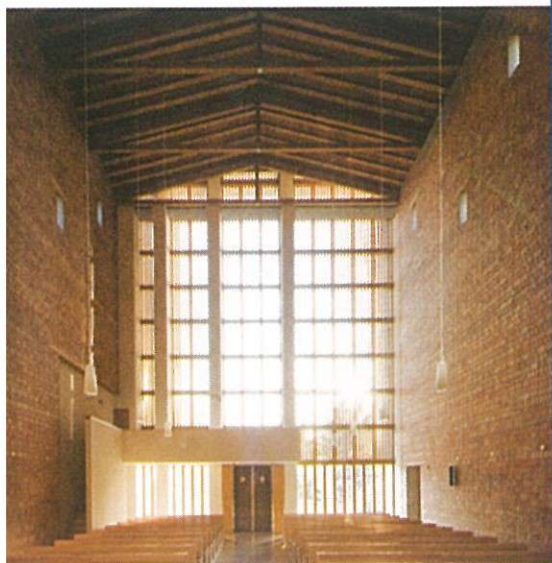

A bejárat homlokzat belülről
az aszimmetrikus karzattal

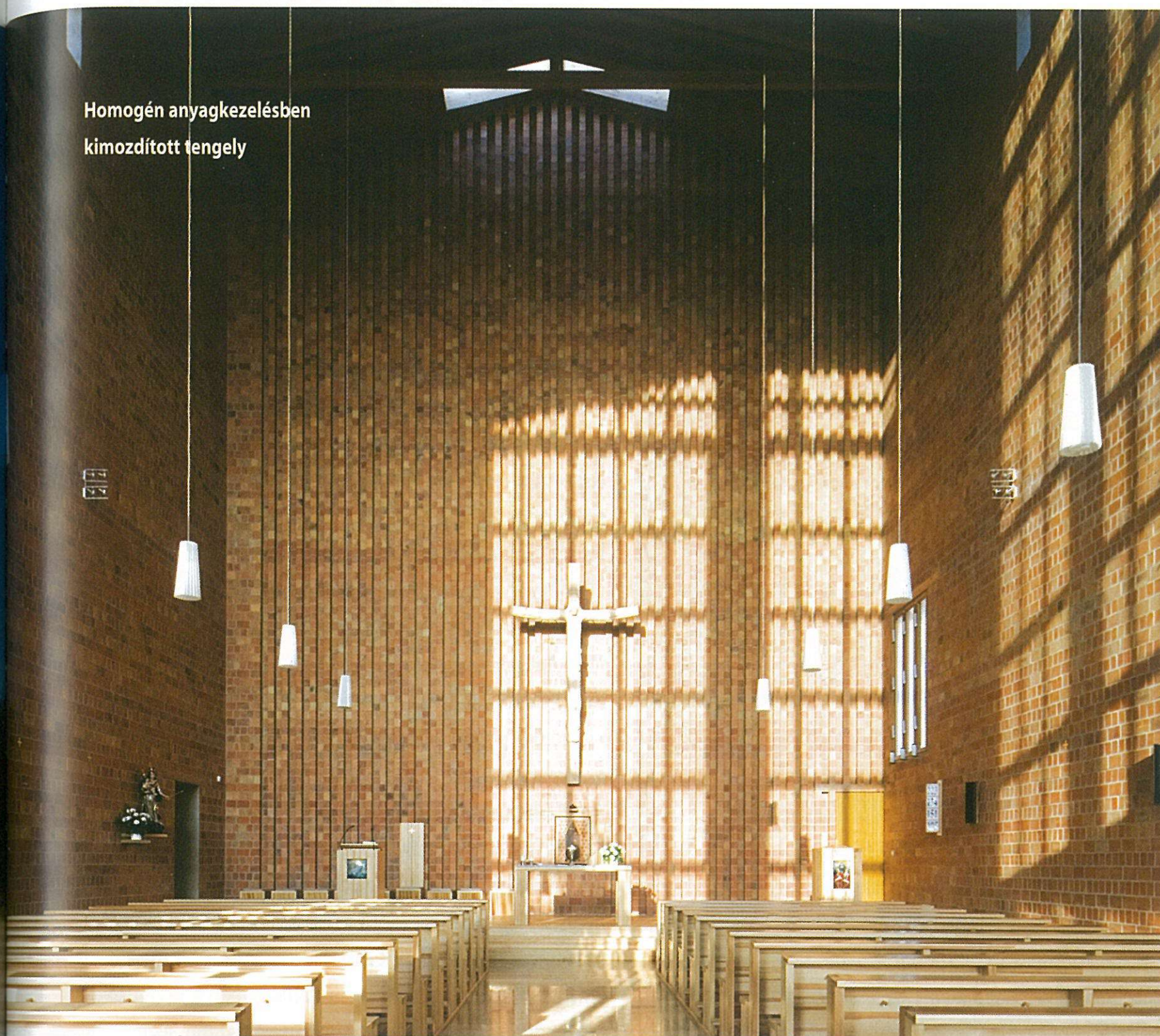

EGYSZERŰSÉGÉBEN GAZDAG

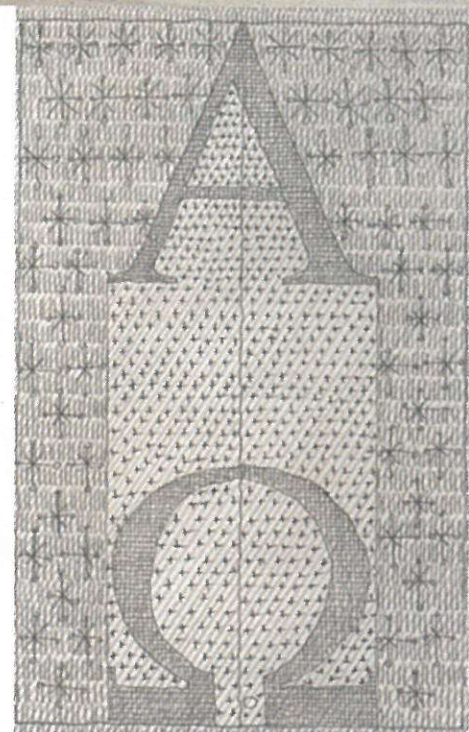
Győr–Kismegyer római katolikus temploma

Nyugat-Magyarország regionális központjától, Győrtől délre található a dinamikusan fejlődő Kismegyer településrész. Az 1780-as években épült barokk kápolnája ősi (temető)halmot koronáz. A közvetlen szomszédságában lezajlott 1809-es győri csata emléke történelmi rangra emeli e kis települést. Kétszáz évvel később templom épült e jelentős helyen. A pannonthalmi bencések egykori majorsága egy egyszerű házzal gazdagodott.

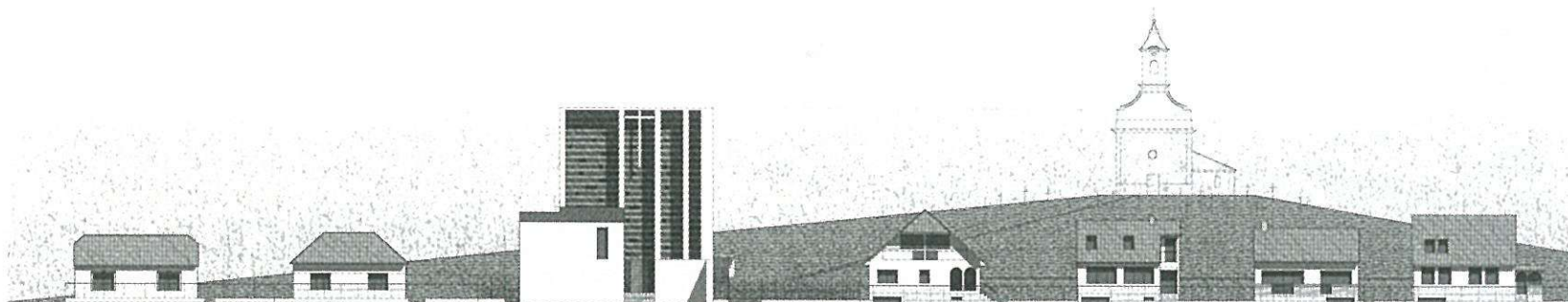
Homogén anyagkezelésben
kimozdított tengely

Puritán és egyszerű – kompakt
tömeg és demonstratív bejárat
pillérsarnok

A bútorszerű szentségház
műves ajtaja

Térbeli síkok:
utcasor, templom, kápolna

Pannonhalma dombja az öt koronázó apátsági együttes-sel a láthatár meghatározó eleme a kismegyeri kápolna dombjáról körülnézve. A vizuális kapcsolat ereje a történelmi szálakban felfejthető örökségben csak tovább nő: a bencések egykoron gazdasági területe ma újra a bencések gondozásában gyarapodik. A megépült templomot Várszegi Asztrik főapát szentelte fel, lelki pásztora bencés szerzetes. Bár a tervezett komplex épületegyüttes még nem készült el, a különleges értékű környezetben a ház vitathatatlan erővel van jelen.

Komplexitás

A kismegyeri barokk kápolna temetődombja furcsán ékelődik a fejlődő településszerkezetbe. A mai, racionális, derékszögű utcahálós rendről a természeti forma adta vonalak nem vesznek tudomást, de hát miért is venné-

nek? A véletlenszerű egymásra vetülés eredményeképpen a temető telekteste két utcára is nyílik. A 2004-es pályázat összefogott koncepció mentén kívánta megoldani a helyzet rögzítette környezeti feszültséget. A meghívott építészcsoporthoz munkáiból egy kötöttségeket könnyedén feloldó, a térbeli megszorításokat nagyvonalúan is kezelni tudó kompozíció kristályosodott ki. A közösség vezetői egy racionális értékrendű terv megvalósítása mellett döntöttek. Hét év elteltével a ház (egy része) már áll.

A bencések alapította új templom a nyugati utcársz-
hez kapcsolódik logikusan: egyrészt a domb lankája itt a házak között már elfogy, másrészt a megközelítés szempontjából elsőbbséget jelent a szomszéd város felé fordulás. Az utcafronti keskeny csatlakozás nem ad megfelelő téri kereteket: a családi házak adta ritmust csak lép-

Önmagában,
de egy teljesebb kompozíció ele-
meként

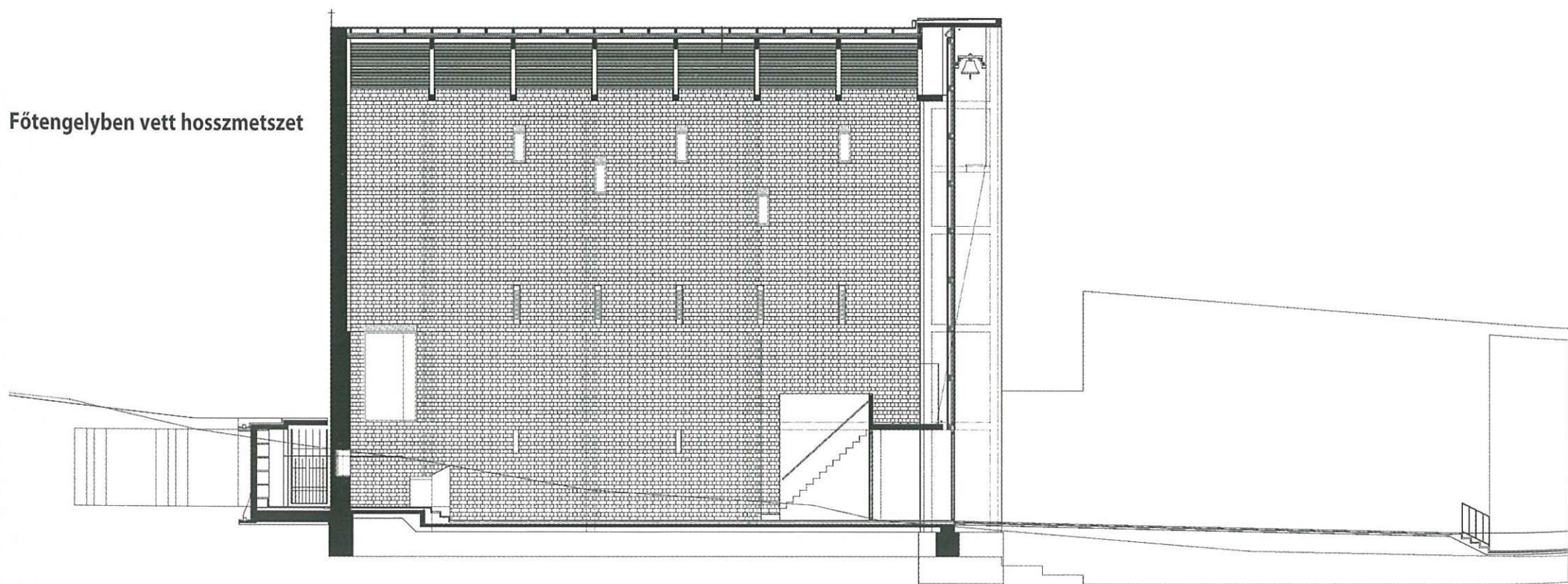
tékében helyes homlokzati szélességgel volt érdemes fel-
vállalni, így került (mai szituációt illetően helyesebben:
fog kerülni) a plébániát és közösségi helységek magába
foglaló tömör épülettömeg az északi telekhatárhoz. Az en-

szélesedő telektestbe vonz, ahonnan feltárul a látvány az
ősi halmon álló temetődombra, melyet a barokk kápolna
koronáz. A kompozíciónak rejtett (?) ritmikája szinte já-
tékosan dallamos e csendes helyen. A családi házak lép-
tékét (majdan) felvevő plébánia épülettömbjének hori-
zontális vonalára dinamikusan ellenpontosz a vertikális
tagoltságú templomhomlokzat, amely után a szakrális
tér nyugodt vonalú tömege magasztosan vezet vissza a
domb tereplejtőjéhez, hogy a komponálás a földhalom
rézstűjén felvezetve szinte tovalendüljön az ég felé a ká-
polnácska kecses homlokzati tornyának iránymutatása
szerint. A térbeli elemek (mai és leendő) kiváló aránya
adja azt a rendszert, ahol az egymásra utalt elemek vi-
szonylagos zavaró közelsége mégis egy hierarchiát nél-
külöző, inkább egymást feltételező összhangzatban rö-
göző. Hogy szabad e ilyen mértékű egységes hatást meg-
előlegezni egy befejezetlen műnek? Az elkészült elem
mértéktartó magatartása megengedi számunkra. Ami
levezethető a most is látható minőségből és a mögötte
érezhető építész akaratból.

Egyszerűség

Balázs Mihály és Somogyi-Soma Katalin alkotása nagyon
kimért hangon szólal meg ebben a feszítő közegben. A
helyszín-karakter bonyolultsága szinte túlfeszül a terület
történelmi-szellemi ereje által. Mindezt tovább írja egy
építetói ősi akarat, mely a hit vállalásában a lét igazó-
lását adja. A fizikai és lelki környezet összetettsége a
mai kor vetülete – egy olyan világé, mely szavaival, ké-
peivel, ígéreteivel és álmaival többet akar, miközben

Főtengelyben vett hosszmetset

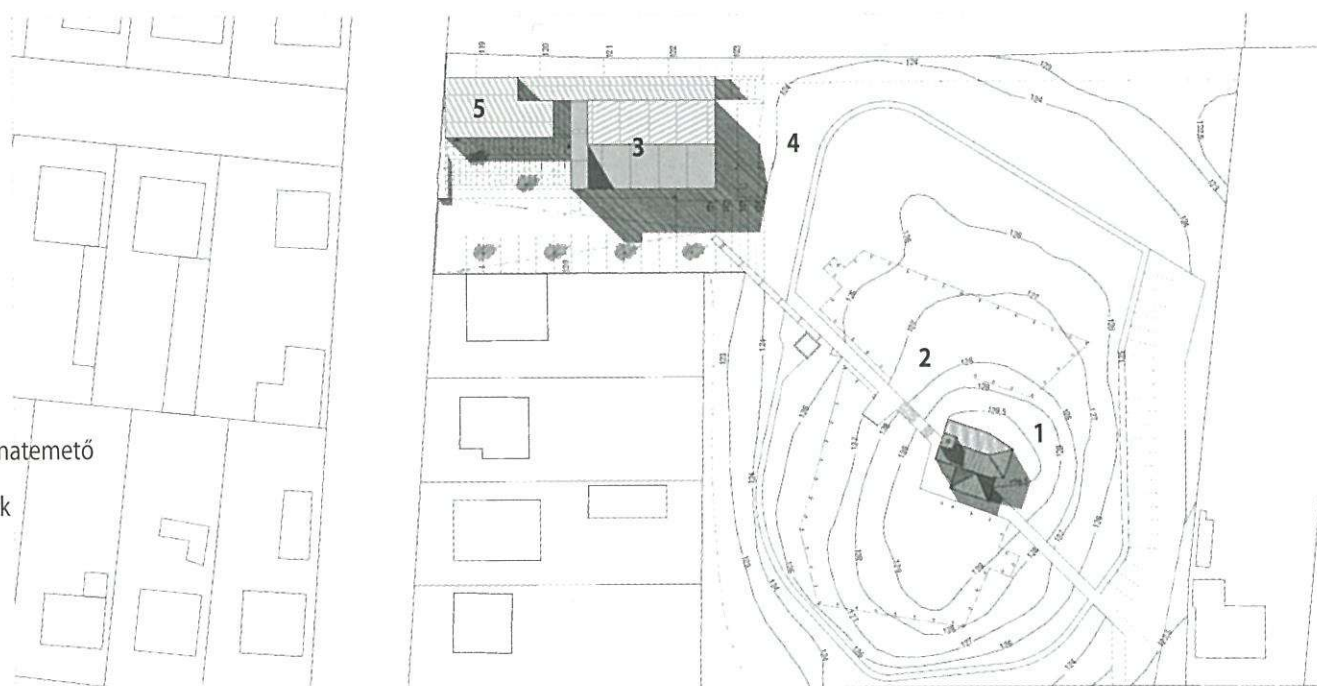

nek megfelelően hátrébb húzott templomnak felvezető
keretet ad a kompozíció, mely mintegy belépőt teremtvé
erőteljes pilléres rendszerű előcsarnokkal fordul az érke-
ző felé. Az ölelő lendületű, keretes kompozíció már a

nincs tisztában meglévő adottságainak gyönyörű értéke-
ivel. Ebben a folyamatos helykeresésében és lépéskény-
szerben megjelenő továbbhaladásban biztos bázist ad e
templom.

Helyszínrajz

1. barokk kápolna
 2. temetődomb
 3. megépült templom
 4. domboldalba süllyesztett urnatemető
 5. plébánia és közösségi termek
- tervezett helye

A (majdan elkészülő) plébánia épülettömbjének felvezetésében a templom előteret kap: e kis teresedés lehetőséget ad arra, hogy a barokk kápolna és az új templom viszonyát egymás közvetlenebb (a környező családi házak látványát már elhagyó) kapcsolatában tárhassuk fel. A szakrális épülettömb magasságát a dombon álló kis kápolna párkányszintje határozta meg. A befogadóképesség kívánta méretű teremtemplom téglalap alaprajzára logikusan fedő alacsony hajlásszögű nyeregtető alkotta gerincvonal adja a bejárati homlokzatsík pilonszerű kapuzatának magasságát, mely éppen csak túllépi magasságával a mértékadó vonalat. A tömör épülettömb puritánságával, jó értelemben vett szerénységével szemben markánsabb a fél-enteriőr előcsarnok megfogalmazása.

Tiszta és logikus az olvasat: a templom bejárata fogad (ekként külsősége reprezentatív), a körítő falak már csak körbefognak (csak a belső énjük lényeges). A monumentális hatású nartexet (a kora keresztény templomokra jellemző átmeneti teret) négy azonos szélességű, karcsú, de ugyanakkor mély pillér ritmikus rendje keretezi és tagolja, mely a déli saroknál található szélesebb (haragot rejtő) pillérhez sűrűsödik. A pillértagolás szándékolt ritmusa a dombon álló kápolna felé tereli a figyelmet, de egyben a harangok fölé szerényen emelkedő egyszerű keresztre is rávezeti a tekintetet. A bélietbe szikár rendben tagolt, falécek hierarchikus rendjéből szőtt árnyékolással ellátott, teljes üvegfal került. A fa meleg tónusának kimért bensősége finom kontrasztban áll a

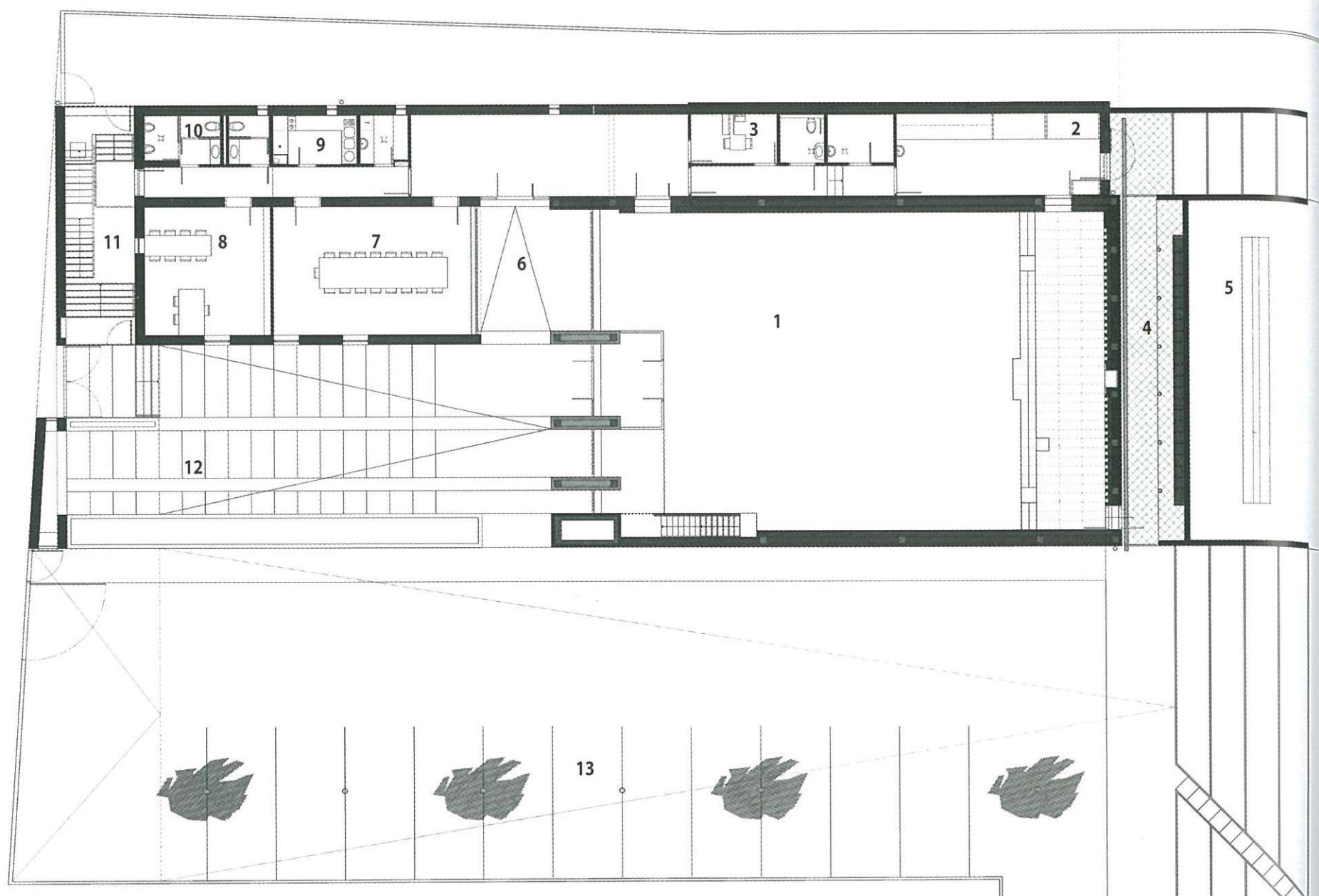

Hosszhomlokzat: szikárság és játék

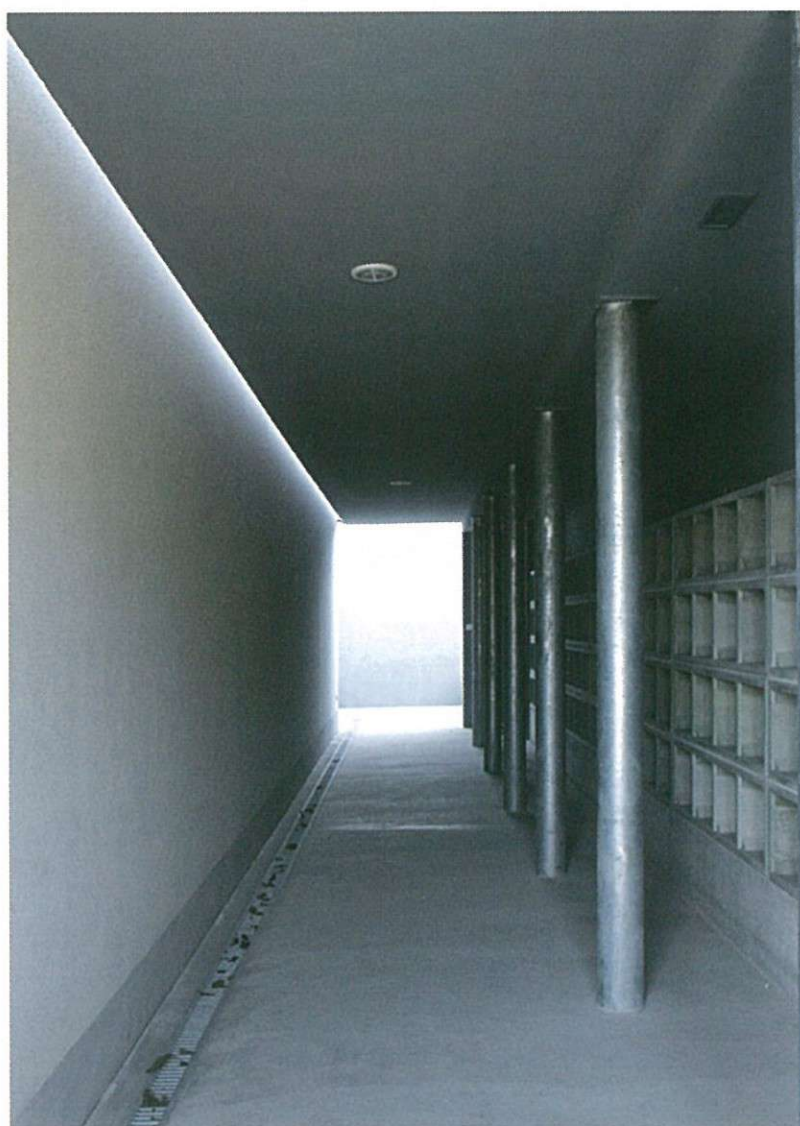
Előre néz –
a kápolna felőli feltárulás

A tervezett teljes alaprajz

- 1 templomtér
- 2. sekrestye
- 3. gyóntatószoba
- 4. urnatemető
- további tervezett részek:*
- 5. urnatemető bővítési helye
- 6. köztes páción
- 7. közösségi terem
- 8. plébániahivatal
- 9. teakonyha
- 10. vizesblokk
- 11. feljáró az emeletre
- 12. előudvar
- 13. parkoló, zöldfelület

templom külsejét jellemző fehér vakolat tiszta távolságtartásával. Az üvegfal alsó szintjénél megszűnik az árnyékoló lécezés, hogy a betekintés, a vizualitás e közelségben már meghatározó legyen, de az ajtó tömör kivitele kötelező érvényű döntéssel szembesít: a belépésnek rangja van. A belső térhatást meghatározza a nyers

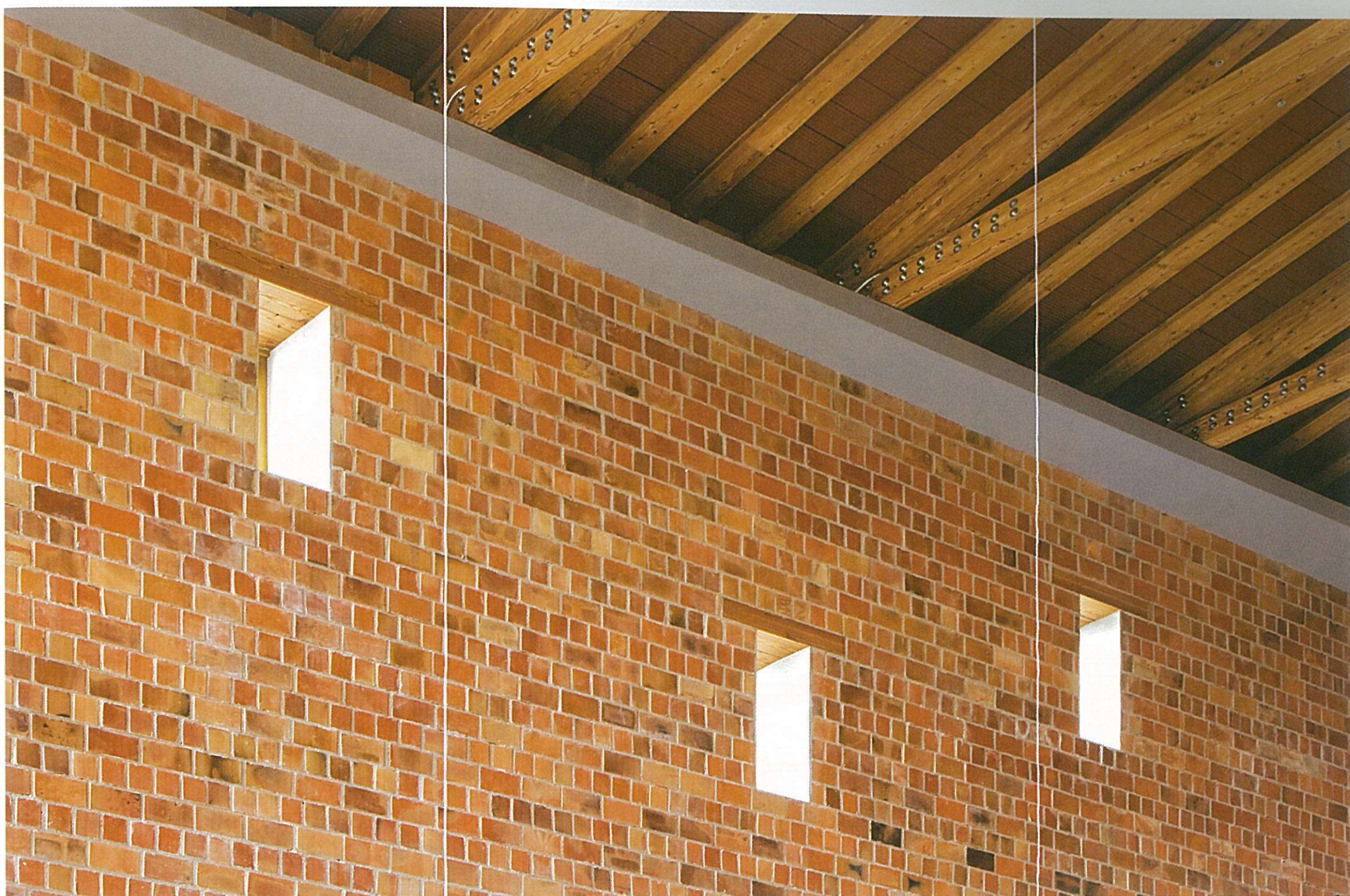
A templom tömege mögött
földrézsűbe csúsztatott
urnatemető

felülettel meghagyott, tömörtégla falazat egyöntetű texturális mintázata (a futó-kötő sorok természetes rendjében). Az őszinte felület nyilvánvaló párbeszédben áll a külsőn őt közvetlenül fedő fehér vakolat puritánságával: a homogén (64 cm vastag) falszerkezet a legvalóságosabb eleme az egyszerűsége és őszintesége törekvő építészeti magatartásnak. A téglaminta (akusztikailag is indokolható) modulálása az oltár mögött a szép arányú teret kissé tovább nyújtja, az oldalfalak horizontalitását a vertikummal ellenpontozza. Ennek sima felületű betétje a karcsú feszület elhelyezését biztosítja. A korpusz légiessége a puritán bútorrzattal együtt érték: az oltár négy lábra támaszkodó asztala, az ambó sűrűbb korpusza, a sedes lapokból ácsolt hasábjai és a keresztelőkút tömbösített fából létrehozott kubusa mértéktartó párjai az ácsasztalos erősségű padoknak.

A templom egyszerűsége lényegi értékeket közvetít. Kimért döntései archaikus alapokon nyugszanak. Mértéktartó feladatteljesítése nem kíván túllépni ésszerűsége és logikusságon.

Gazdagodás

A teremtemplom tengelyessége az alaposabb szemlélődésben érezhető aszimmetriára irányítja a használó figyelmét. A tervezők a szellemi erőt képviselő kápolna közelségét még a belsőben sem tagadják meg – és ennek érdekében még a teret is megbillentik a dombtetőn álló

kis építmény térbeli helye felé. Az oltárfal bal oldali tagolatlan vertikális sávja, a hozzá kapcsolódó konzolos koszorúpárkány mind e kimozdítást teszik jobban érzékelhetővé. Ekként válik valóságosan érthetővé, miért is nincs az oltárasztal a főbejárat és a tetőgerinc által is látható főtengelyben. Ezt a finom csavart a kápolna felé kitekintő, az oltártér déli falán található ablak részsűje is mutatja. A helyzet egyöntetű tisztázását a bejárat tér rész komponálása bizonyítja: a karzat nem fut végig a délnyugati bejárat homlokzat üvegfa előtt. Az utolsó axisba nem lép be, így nem éri el az északi falat. Ennek célja egyrészt a tengelyfordítás átlós lendületét megadni, másrészt a majdan csatlakozó plébániaépület alsó szintjén e sávban a gyülekezeti terem teljes homlokzati kapcsolata vizuálisan megadható majd, melyet így nem fog gátolni egy térben áthúzott karzatrész. Igazán ebben az olvasatban válik teljességében érthetővé a homlokzat pillérritmikája is. A templomtömeget északi oldalon kíséző alacsony tömeg a kiegészítő tereket fűzi fel: a sekrestye, a gyóntató, az előterek és vizesblokkok fél sávja így kíséri (majd) a templom és az utca felőli közösségi termék teljes traktusát. A nagyon logikusan szerkesztett alaprajz és kimérten adagolt struktúra mögött a tervezői érzékenység a templomtér hosszoldali falain elhelyezett nyílászárók játékosságában és a használati tárgyak mivességében oldódik fel (a bejárat ajtó forgatókilincsének

görögkeresztjében, a húsvéti gyertyatartó geometriai metszésében, a tabernákulum intarziás felületében).

A templom egyszerűségének lényegi értékeit mesteri megoldások bővítik. Kimért döntéseinek archaikus alapjait alkotói intuíció írja tovább. Mértéktartó feladatteljesítést elemek lírai átirata gazdagítja.

Vukoszávljev Zorán

Nyerstégla fal, konzolos koszorúpárkány, hierarchikus tető-szerkezet téglabetéttel

Tömör téglafal, fagerenda áthidaló

Építész tervezők: Balázs Mihály, Somogyi-Soma Katalin

Építész munkatársak:

Tatár Balázs, Török Dávid

Szerkesztőtervező: Volkai János, Ambrus Roland

Épületgépészet: Bajor Ervin

Épületvillamosság: Krén József

Kert: Hlatky Katalin

Megbízó: Pannonhalmi Főapátság, Bartók Ferenc OSB plébános

Műszaki ellenőr: Borbély János

Fotó: Bujnovszky Tamás